

ОБАВЕЗА НА ПЛАЋАЊЕ ПРЕМИЈЕ ОСИГУРАЊА

Увод.

1. — Плаћање премије је основна обавеза лица које жели да се уговором о осигурању економски обезбеди од одређених ризика. Без премије, односно доприноса ако је у питању однос узајамног осигурања, нема ни уговора о осигурању. Обавеза уговарача осигурања да плати премију је основ (кауза) обавезе осигурача да под одређеним условима плати осигурану суму односно накнаду из осигурања ⁽¹⁾.

Наше право осигурања познаје, истина, неколико ситуација у којима обавеза осигуравајућег завода наступа чак и кад не постоји премија. Међутим, у свим таквим случајевима, основ обавезе осигурача налази се у закону а не у уговору о осигурању.

2. — У изворима права осигурања премија се углавном третира на два начина. С једне стране, регулише се обавеза на плаћање премије: ко је дужан да плати премију, у којим роковима, коме се врши плаћање, место плаћања итд. С друге стране, регулише се шта се дешава са односом осигурања ако премија није плаћена о доспелости.

Жеља нам је да у овом чланку осветлимо неке моменте у вези са обавезом на плаћање премије. Задржаћемо се, дакле, на оним питањима која би применом медицинске терминологије могли да назовемо анатомијом једне обавезе из уговора о осигурању. Ово из разлога што је овакав приступ овим важним питањима из области права осигурања у нашој теорији прилично запостављен. Код нас су много чешће и много потпуније анализе последица неплаћања премије. Зато сматрамо да питања из ове области, која би применом исте терминологије спадала у патологију односа осигурања, можемо изоставити из даљих излагања.

Приликом оваког приступања материји имамо у виду и чињеницу да се и у правним прописима о уговору о осигурању више пажње посве-

(1) Схватање о премији као каузи обавезе осигурача нарочито је раширено у англо-америчкој теорији права осигурања — S. Preston, and R. P., Colinvaux, *«The Law of Insurance»*, Лондон 1961, стр. 114. У Француској теорији премија се често назива „ценом ризика“ — J., Hènard. *«Théorie et pratique des assurances terrestres»*, t. I, Paris 1924, стр. 89; M., Ricard, et A., Besson, *«Les Assurances terrestres en Droit Français»*, Paris 1950, стр. 43. У нашој теорији ово схватање заступају А., Тасић, „Основни осигурања“, Београд 1951, стр. 21, и др. М., Максимовић, „Уговор о поморском осигурању“, Београд 1957, стр. 142.

ћује последицама неплаћања премије него самој обавези на плаћање премије ⁽²⁾. Зато се помоћу анализе обавезе на плаћање премије може сагледати како се једна правна обавеза може развијати и изграђивати уговорном судском праксом, као и нормативном делатношћу радних организација, уз врло слабу интервенцију законодавца. Сматрамо да оваква анализа може да буде интересантна у периоду кад нам предстоји доношење прописа из области облигационог права.

3. — Према нашим прописима ⁽³⁾, премија се састоји из техничке премије и дела премије који се уноси у укупни приход осигуравајућег завода. Међутим, посматрано са становишта обавезе на плаћање премије, ова подела нема никаквог значаја. Обавеза је уговарача осигурања да плати премију у целини, дакле оба њена дела. Ако не изврши ову своју обавезу, осигуравајући завод се може обратити суду (осим у осигурању живота) ⁽⁴⁾.

Исто тако, сматрамо да нема потребе да се прави разлика између фиксне и променљиве премије. И у једном и у другом случају, обавеза уговарача осигурања на плаћање премије је иста.

Лице које је дужно да плати премију осигурања

4. — Обавеза на плаћање премије лежи на лицу које је са осигурачем закључило уговор о осигурању, и тиме створило ту обавезу ⁽⁵⁾. У нашем осигурању уобичајено је да се то лице означава као „уговарач осигурања” ⁽⁶⁾. Разумљиво, ако је уговор о осигурању закључен преко заступника, сва права и обавезе, па тако и обавеза на плаћање премије, припадају лицу у чије је име и за чији је рачун уговор закључен.

5. — Поставља се, међутим, питање да ли у неким ситуацијама могу и нека трећа лица платити премију?

Такве интересантне ситуације наступају онда кад су уговарач осигурања и осигураник (лице које располаже интересом осигурања) два лица. Два најважнија таква случаја су осигурање за туђи рачун и осигурање за рачун кога се тиче. Интерес правне осигураности налаже да се и у

⁽²⁾ Као пример могу да послуже чл. 15. и 16. француског Закона о уговору о осигурању из 1930. године.

⁽³⁾ Основни закон о осигурању и осигуравајућим организацијама („Сл. лист СФРЈ”, бр. 7/67), члан 81. став 2.

⁽⁴⁾ Обавеза на плаћање премије углавном је на исти начин регулисана у свим врстама осигурања, осим у осигурању живота. У осигурању живота, обавеза на плаћање премије има доста специфичности, од којих је свакако најзначајнија у томе што у неким земљама у области осигурања живота осигурач своје право на премију не може да остварује путем суда. Обавезе на плаћање премије има у таквим случајевима карактер природне облигације. Ово је решење прихваћено у наведеном француском закону, члан 75. став 1, а прихвата га и проф. др Константиновић, у „Скици за законик о облигацијама и уговорима”, Београд 1969, члан 922. став. 1.

У овом чланку нећемо се упуштати у ове специфичности осигурања живота, пошто оне заслужују посебну анализу.

⁽⁵⁾ Максимовић, нав. дело, стр. 142; А., Donati, „Trattato del diritto delle assicurazioni private”, vol. secondo, Милано 1954, стр. 358.

⁽⁶⁾ У наведеној „Скици” проф. Константиновић користи назив „уговорилац осигурања”. Ми ћемо се, у даљем тексту, служити називом који је уобичајен у нашој пракси.

таквим случајевима обавеза на плаћање премије стави на терет уговарача осигураника. Међутим, у крајњој линији, премију ипак треба да плати осигураник, пошто он ужива користи уговора.

На тај начин, уговарач осигурања и премија коју је он дужан да плати морају да се појаве у два правна односа. С једне стране, уговарач осигурања је дужник у погледу плаћања премије у односу на осигурача. С друге стране, уговарач осигурања по основу неког другог правног посла (на пример, по основу уговора о шпедицији) има право да тражи исплату премије и евентуалних трошкова од осигураника.

У неким правима, као што је швајцарско, иде се и даље, па се сматра да у одређеним случајевима осигурач има право да захтева премију и од лица за чији је рачун закључен уговор о осигурању ⁽⁷⁾. Сматрамо, међутим, да је такво решење, без обзира на евентуалну корисност за праксу, сувише велико удаљавање од општих принципа грађанског права о заштити уговарања обавеза за другог, и да га зато не треба прихватити.

Уговарача осигурања очигледно треба обезбедити у односу на осигураника за износ плаћене премије. Најефикаснија и најједноставнија таква заштита несумњиво постоји ако се законским прописима о уговору о осигурању одреди да уговарач осигурања није дужан да преда полису осигуранику док му не буду накнађене премије које је платио осигурачу ⁽⁸⁾. Наиме, без полисе осигурања не могу се остваривати права из осигурања.

6. — Са уговарача осигурања обавеза на плаћање премије може да пређе на његовог универзалног или сингуларног сукцесора ⁽⁹⁾. Од случајева сингуларне сукцесије, за праксу је сигурно најзначајнија промена осигуравајућег интереса на стварима које се осигуравају. Посматрано са становишта обавезе на плаћање премије, промена интереса (отуђење осигуране ствари, на пример) може се третирати на три начина.

Према једном схватању, у случају промене интереса на осигураној ствари, осигурање по самој сили закона наставља своје дејство према стицаоцу, тако да на стицаоца прелази и обавеза на плаћање премије. Не прави се разлика између покретних и непокретних ствари, појединих ствари из групе и сл. Ово је решење прихваћено у француском осигурању ⁽¹⁰⁾.

Друго решење, које је било прихваћено у старом аустријском Закону о уговору о осигурању из 1917. године (пар. 64), састоји се у томе што обавеза на плаћање премије прелази на стицаоца само ако се отуђује осигурана непокретна ствар. Отуђењем осигуране покретне ствари дејство уговора о осигурању престаје.

У нашем праву осигурања прихваћено је и треће решење. Према њему, ако се отуђе све ствари осигуране једним уговором о осигурању,

(7) Члан 18. швајцарског Закона о уговору о осигурању из 1908. године одређује да је у осигурању за туђи рачун и осигураник дужник у погледу плаћања премије, ако је уговарач осигурања инсолвентан а није још примио дужну премију од осигураника.

(8) Овакво је решење прихваћено у наведеној „Скици“ проф. *Константиновића*, члан 882. став 2. У ставу 3. истог члана даље се разрађује ова идеја, и предвиђа да ако је наступила штета, уговарач осигурања који је платио премију има право првенствене наплате из накнаде из осигурања.

(9) *E. R., Prölss, »Versicherungsvertragsgesetz«, München und Berlin 1965, стр. 183 и 184.*

(10) Члан 19, став 3. наведеног француског Закона.

дејство уговора се наставља. Ако се отуђе само неке од ствари које су осигуране једном полисом, осигурање у погледу тих ствари престаје, па самим тим престаје и обавеза на плаћање премије ⁽¹¹⁾.

Разумљиво, у свим оним случајевима кад обавеза на плаћање премије прелази са уговарача осигурања на његовог сукцесора, мора се водити рачуна о заинтересованим лицима. Сингуларном сукцесору на којег је прешла обавеза на плаћање премије треба дати право на раскид уговора о осигурању, да би се те обавезе ослободио. Ипак, оправдано је ако се тражи да се право на раскид уговора искористи у једном релативно кратком року од тренутка преноса својине, јер би иначе била доведена у питање сигурност осигурача. С друге стране, ради обезбеђења осигурача, уговарач осигурања мора да јемчи за исплату дужне премије и по преносу уговора о осигурању на стицаоца осигуране ствари.

Од три изнета решења у вези са прелазом обавезе на плаћање премије са уговарача осигурања на стицаоца осигуране ствари, ми се опредељујемо за треће решење, дакле, за решење према којем обавеза на плаћање премије, и уопште дејство уговора о осигурању, по правилу прелази на стицаоца ствари. На тај се начин обезбеђује један природни континуитет односа: настављање покрића из основа осигурања све док стицалац ствари не буде и сам у положају да оцени који јој ризици прете и колики је његов интерес за продужење дејства осигурања. Дејство осигурања треба да престане због преноса интереса на осигураној ствари само ако је то нужно из техничких разлога, као што је то случај ако се отуђују само неке из скупа ствари које су осигуране једном полисом.

Универзална сукцесија (наслеђивање осигуране имовине, на пример) по правилу не производи никакве последице по обавезу на плаћање премије. Ова обавеза прелази на сукцесора уговарача осигурања.

7. — Међутим, није увек уговарач осигурања једино лице које је заинтересовано да плаћањем премије одржи на снази дејство уговора о осигурању. У пракси се појављују и случајеви у којима су за дејство осигурања заинтересована и нека друга лица. Зато је у праву осигурања већ одавно прихваћено да премију, поред уговарача осигурања и његовог сукцесора, односно и осигураника ако су уговарач осигурања и осигураник два лица, може да плати и свако треће лице које има интерес да се уговор о осигурању одржи на снази ⁽¹²⁾, односно да је осигурач дужан да примени премију од сваког лица које има правни интерес да она буде плаћена ⁽¹³⁾. У теорији осигурања има чак и мишљења да премију осигурања може да плати и треће незаинтересовано лице ⁽¹⁴⁾.

Треће лице које има право да плати премију није у вршењу тог права везано ставом уговарача осигурања. Осигурач мора примити премију

(11) Уз нека ограничења и услове, ово је решење прихваћено у Општим условима за осигурање имовине, које је донео Завод за осигурање и реосигурање „Југославија“ јануара 1970. године. Прихвата га и проф. *Константиновић* у наведеној „Скици“, члан 914.

(12) Члан 14, став 7. наведених правила Завода „Југославија“.

(13) Члан 890, став 1. наведене „Скице“ проф. *Константиновића*.

(14) *Picard et Besson*, нав. дело, стр. 165.

од трећег лица чак и онда ако уговарач осигурања не пристаје на плаћање ⁽¹⁵⁾.

Кога све можемо да сматрамо трећим заинтересованим лицем које има право да плати премију?

Очигледно је да у ову категорију треба, пре свега, сврстати сва она лица која располажу интересом осигурања. Ако с обзиром на интерес могу да имају својства осигураника, дакле, ако могу да имају право да сами наплате од осигурача накнаду из осигурања, сигурно је да им треба признати право да плате премију и на тај начин омогуће да неко трећи као осигураник наплати накнаду из осигурања.

Међутим, поред лица која располажу интересом неопходним за пуноважност уговора о осигурању, постоје и неке друге категорије лица којима треба признати право да плате премију осигурања, пошто би због престанка дејства осигурања могла да претрпе штету. Овде на првом месту мислимо на треће лице у чију је корист закључен уговор о осигурању ⁽¹⁶⁾. Зато, на пример, ако је у осигурању за случај смрти уговарач осигурања престао да плаћа премију, па би због тога требало извршити капитализацију, корисник осигурања има право да плати дужну премију и на тај начин очува несмањену висину осигуране суме. У неким правима, као што су немачко и аустријско, ограничава се ово право само на кориснике који су стекли право на чинидбу од осигурача (на тзв. неопозиве кориснике), али нам изгледа да овакво ограничавање није оправдано. И корисник који још није изјавио да прима корист из уговора о осигурању, и који према томе може да буде промењен, може да има друштвено прихватаљив интерес да плати премију и очува дејство уговора о осигурању.

Треће оштећено лице нема право да плати дужну премију за осигурање од одговорности лица које је проузроковало штету ⁽¹⁷⁾. Његов интерес за очување осигурања је само индиректан.

Лице коме се плаћа премија осигурања

8. — Плаћање премије може се сматрати извршењем обавезе уговарача осигурања само ако се врши повериоцу, тј. осигурачу. Треба сматрати да је премија плаћена осигурачу ако је плаћена његовом овлашћеном представнику, или ако је плаћена на рачун осигурача код банке.

У нашој пракси, премија се често плаћа заступницима осигурача који са осигурачем нису у радном односу. У интересу је правне сигурности ако се сматра да је лице које је осигурач овластио да га заступа приликом закључивања уговора о осигурању, истовремено овлашћено и да наплаћује премију, ако друкчије није изричито одређено и стављено до знања уговарачу осигурања. У пракси се у том погледу не прави разлика

(15) Наведени аустријски закон, пар. 26, став 1. На постојање и супротних схватања, према којима осигурач може да одбије премију од трећег лица ако тако тражи уговарач осигурања, указује *Максимовић*, нав. дело, стр. 142.

(16) Члан 35-а немачког Закона о уговору о осигурању (допуна од 7. новембра 1939. године).

(17) *Prölss*, нав. дело, стр. 187.

између положаја посредника и заступника осигурања, мада би чисто теоријски посматрано такву разлику требало правити. Наиме, плаћање које је извршено преко посредника може се сматрати извршењем обавезе уговарача осигурања тек кад осигурач прими новац.

За потребе праксе, могло би се поставити правило да је за наплату премије овлашћено лице које располаже признаницама које је потписао осигурач, односно полисама ако оне истовремено служе као признаница о плаћеној премији.

9. — Код саосигурања, сваки од саосигурача је овлашћен да наплати део премије који одговара делу ризика који је примио у саосигурање ⁽⁸⁾. Међутим, у земљама са развијеним саосигурањем пракса је да сви саосигурачи по једној полиси одређују једног од њих, или посредника преко којег је закључено осигурање, као лице које је овлашћено да прими премију.

Доспелост премије осигурања

10. — Тренутак у којем ће уговарач осигурања бити дужан да платити премију, односно рокове у којима се премија плаћа код дугорочних осигурања, уговорне стране слободно одређују. То је један од универзално прихваћених принципа у праву осигурања, који је нашао места и у прописима читавог низа земаља ⁽¹⁹⁾.

Доспелост премије може се регулисати општим условима типских уговора о осигурању на исти начин за неодређени број појединачних односа осигурања. Овакав карактер имају одредбе о плаћању премије у општим правилима наших осигуравајућих завода. Међутим, у полисама осигурања могу се уговорити и други рокови плаћања премије од оних који су одређени у општим правилима. Сагласно општим принципима тумачења уговора, у случају неслагласности између правила осигурања и одредаба полисе о доспелости премије, треба применити решење из полисе.

11. — Међутим, у многим земљама и законски прописи о уговору о осигурању садрже неке одредбе о томе кад се плаћа премија. Тако, према наведеном аустријском Закону, чија се правна правила могу код нас још увек примењивати, прва или једнократна премија плаћа се одмах по закључењу уговора о осигурању, а свака каснија премија доспева на први дан периода осигурања за који се плаћа ⁽²⁰⁾. С обзиром на то да овакве одредбе имају допунско-диспозитивни карактер, дакле, примењују се ако другачије није уговорено, а доспелост премије скоро без изузетака регулише се правилима осигурања и клаузулама полиса, оне заслужују пажњу само због тога што одражавају одређена широко усвојена схватања.

12. — Може се рећи да два основна начела владају у односима између уговарача осигурања и осигурача у погледу доспелости премије. Прво

(18) Bruck — Möller, »Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz«, Erster Band, Berlin 1961, стр. 459.

(19) Члан 15, став 1. тачка 1. наведеног француског Закона; члан 19, став 1. наведеног швајцарског Закона.

(20) Пар. 23, став 2.

је начело да се премија плаћа у тренутку закључења уговора о осигурању. Друго је начело да је уговарач осигурања дужан да плати премију само ако му је осигурач предао полису осигурања.

Начело да се премија плаћа у тренутку закључења уговора о осигурању значи, другим речима, да се плаћа унапред. Уговори о осигурању, истина, спадају у групу узајамних (синалагматичких) уговора, али се испуњавају тако што је једна страна, уговарач осигурања, по правилу обавезна да прва испуни своју обавезу. Разумљиво је да последица овога мора да буде ограничавање уговарача осигурања у праву на истицање *exceptio non adimpleti contractus* у односу на осигурача ⁽²¹⁾.

Ако је реч о дугорочном осигурању, у тренутку закључења уговора о осигурању плаћа се само прва премија. Ако је уговорено плаћање премије у ратама, у тренутку закључења уговора о осигурању плаћа се само прва рата. У области осигурања живота понекад се уговара капара, и у таквим случајевима уместо прве премије приликом закључења уговора о осигурању уговарач осигурања полаже капару ⁽²²⁾.

Друго изнето начело, начело да је уговарач осигурања дужан да плати премију само ако му је осигурач предао полису осигурања, донекле модификује прво. Наиме, уговарач осигурања је дужан да плати премију приликом закључења уговора о осигурању, али само ако му осигурач у замену за плаћени износ премије преда полису осигурања. Ако осигурач није спреман да испостави полису, односно неко друго писмено које уместо полисе може да служи као доказ о закљученом уговору о осигурању, нема право да захтева да му се плати премија.

Интересантно је да је оваква повезаност обавезе на плаћање премије и уручења полисе прихваћена и у неким земљама у којима се сматра да уговор о осигурању има консесуални карактер ⁽²³⁾, где је, дакле, могуће да уговор о осигурању постоји, заједно са обавезом уговарача осигурања на плаћање премије, чак и без испостављања полисе.

Ако осигурач изда полису пре него што је примио премију, а није нешто друго уговорено, треба сматрати да је пристао на одгађање плаћања премије ⁽²⁴⁾.

13. — Чисто теоријски посматрано, доспелост премије је потпуно независна од тренутка кад почиње покриће из уговора о осигурању. Покриће из осигурања почиње од тренутка који је уговорен, а тај тренутак може пасти и пре и касније од тренутка кад доспева премија. Међутим, исто као и у погледу доспелости премије, ако није друкчије уговорено, покриће из осигурања почиње од тренутка кад је уговор о осигурању закључен. На тај начин, по правилу, од тренутка закључења уговора о осигурању почиње да тече покриће из осигурања, али је тог тренутка уговарач осигурања дужан да плати премију.

(21) Право уговарача осигурања да истиче *exceptio non adimpleti contractus* ограничено је и асаторном природом уговора о осигурању.

(22) Општа правила за осигурање живота, која је донео Завод за осигурање и реосигурање „Југославија“ 1968. године, члан 7.

(23) Исмачкој Закон о уговору о осигурању, члан 35.

(24) Члан 19. наведеног швајцарског Закона; пар. 473. став 3. хрватског Трговачког закона.

Међутим, пракса осигурања, и код нас и у другим земљама, већ је одавно кренула и даље од ових начела. Полазећи од тога да је по правилу почетак покрића из основа осигурања везан за плаћање прве премије, пракса осигурања је постепено напуштала трећи елемент све условљености, тј. тренутак закључења уговора о осигурању. Сада се углавном свуда уговара да покриће из основа осигурања не почиње да тече све док не буде плаћена прва премија, без обзира на то кад је уговор о осигурању закључен ⁽²⁵⁾.

Делимично плаћање дужне премије нема за последицу почетак дејства уговора о осигурању, ако начин на који је осигурач примио тај износ не показује друкчије ⁽²⁶⁾.

Као што се види, могуће је да је уговор о осигурању закључен, али да никаква обавеза за осигурача на накнаду евентуалних штета по основу тог уговора није почела да тече.

Очигледно је да је овакво решење од велике користи за осигураче. Тиме што покриће из осигурања почиње да тече тек кад је плаћена прва премија, они добијају једно посебно, врло ефикасно обезбеђење у односу на уговараче осигурања. Међутим, посматрано са становишта уговарача осигурања и осигураника, ствари изгледају друкчије. Нема изгледа да све такве клаузуле, којима се одређује да је почетак покрића из осигурања везан за тренутак плаћања прве премије, треба сматрати „леонинским клаузулама“, којима се ван друштвено допуштених оквира нарушава равноправност уговорних страна. За осигурача треба да буде довољно обезбеђење то што своје право на премију може остваривати судским путем, и што није дужан да испостави полису осигурања ако прва премија није плаћена.

У сваком случају, од огромног је значаја за осигураника да се приликом уговарања одлагања плаћања премије изричито уговори да покриће из осигурања тече без обзира на то што премија није плаћена. Иначе, није искључено да се по наступању штете осигурач позове на то да је одлагањем плаћања премије одложен и тренутак почетка покрића из осигурања.

У свим случајевима кад премија није плаћена приликом закључења уговора о осигурању, а није одложено њено плаћање, поставља се питање од ког тренутка уговарач осигурања дугује премију?

У нашем праву осигурања нема ставова о овом питању. Изгледа нам, међутим, да би и за наше право било прихватљиво решење из француског права, према којем плаћање прве премије одређује и „активна“ и „пасивна“ дејства осигурања ⁽²⁷⁾. Пошто се у полиси увек одређује трајање осигурања или период на који се односи премија, прихватање овог станови-

(25) Члан 22, став 1. Општих правила за осигурање имовине, која је донео Завод за осигурање и реосигурање „Југославија“ јануара 1968. године. Нова правила из 1970. године одређује да покриће почиње у 0,00 часова наредног дана који је у полиси означен као почетак трајања осигурања „ако је до тада регулисано плаћање премије“, што значи да се више не тражи и стварно плаћање премије.

(26) W. R., Vance, »Handbook on the Law of Insurance«, third edition, St. Paul, Minn. 1951, стр. 269.

(27) Picard et Besson, нав. дело, стр. 86.

шта би значило да уговарач осигурања који је премију платио после закључења уговора о осигурању, дугује премију *pro rata temporis* до краја периода осигурања. Нарочито, ако се не прихвати мишљење да наступање покрића не треба да буде везано за плаћање прве премије, решење да уговарач осигурања не дугује премију за период у којем осигурач није носио ризике обухваћене осигурањем бар донекле ублажава неравноправност уговорних страна.

Место плаћања премије осигурања

14. — Ако се премија плаћа приликом закључења уговора о осигурању, што је, као што смо видели у претходном одељку правило, место где се она мора платити није од неког већег значаја за односе из уговора о осигурању. Премија се у таквим случајевима плаћа у месту где је уговор о осигурању закључен.

Питање се, међутим, поставља где се плаћају каснији износи премије који доспевају после закључуња уговора о осигурању, или наредне рате премије? Да ли је уговарач осигурања дужан да води рачуна о томе кад премија доспева и да је носи или шаље осигурачу или његовом представнику овлашћеном за наплату премије?

У теорији осигурања ово је питање познато као питање „доносивости или тражљивости премије”.

15. — Старији прописи о уговору о осигурању одређивали су да је премија „доносива”. Тако је наведени аустријски Закон (пар. 24) одређивао да је уговарач осигурања дужан да премију шаље осигурачу на свој ризик и на свој трошак. Тек ако је осигурач најмање три пута узастопце убрао премију код уговарача осигурања, дужан је уговарач осигурања да пошаље премију осигурачу само ако то овај писмено затражи.

Швајцарски и италијански прописи одређују да се премија плаћа у месту седишта осигурача ⁽²⁸⁾. Уговарач осигурања је, дакле, дужан да је донесе или пошаље осигурачу.

Према новијим прописима о уговору о осигурању премија је „тражљива”. Тако је у француском праву одређено да се премија осигурања, осим прве премије, плаћа у месту боравишта осигураника или на неком другом уговореном месту ⁽²⁹⁾.

У нашој пракси прихваћено је компромисно решење. Према нашим правилима осигурања, премија се плаћа овлашћеном органу осигурача или се шаље осигурачу поштом или преко банке ⁽³⁰⁾. Осигураник је дужан да се стара да премију благовремено плати, што значи да је у начелу премија „доносива”. Међутим, ако се премија плаћа вирманом, прихваћен је принцип тражљивости премије, пошто је у таквим случајевима осигурач

⁽²⁸⁾ Наведени швајцарски Закон, члан 22, став 1; *Donati*, нав. дело, стр. 369.

⁽²⁹⁾ Наведени француски Закон, члан 16, став 1.

⁽³⁰⁾ Члан 14, став 3. и 6. Општих правила за осигурање имовине, која је Завод за осигурање и ресосигурање „Југославија” донео 1970. године.

дужан да позове уговарача осигурања да плати премију за следећи период осигурања ⁽³¹⁾.

У ствари, може се рећи да се питању доносивости или тражљивости премије у теорији, законодавству, правилима, па чак и у пракси осигурања, придаје врло мали значај. Међутим, од овог питања зависи наступање доцније у погледу плаћања премије, и у вези с тим читавог низа последица неплаћања премије.

16. — По нашем мишљењу, основни принципи који би требало да регулишу односе осигурача и уговарача осигурања у овој области били би:

а) Место плаћања премије уговорне стране слободно одређују. У неким страним правима, на пример у француском праву осигурања, уговарач осигурања и осигурач ипак у овој слободи нису неограничени. Они могу да својим споразумом мењају место плаћања премије у односу на оно које је одређено законом само ако је то у интересу осигураника. ⁽³²⁾

Сматрамо да би нашем осигурању више одговарала апсолутна слобода уговорних страна у одређивању места плаћања премије. Не изгледа нам да би било могуће да осигурач приликом закључења уговора о осигурању наметне уговарачу осигурања такво место плаћања премије које би овога стављало у битно неповољнији положај. Ово нам нарочито не изгледа вероватно с обзиром на оштру конкуренцију између наших осигуравачких завода.

б) Ако није друкчије уговорено, прва премија треба да буде „доносива“ а остале „тражљиве“. Доновност прве премије, односно прве рате премије ако се премија плаћа у ратама, или читаве премије ако се премија плаћа одједном, проистиче из правила да се прва премија плаћа приликом закључења уговора о осигурању. Тражљивост свих осталих износа који се плаћају на име премије осигурања представља одступање од општих принципа о извршењу уговора, али се може оправдати тиме што је осигурач специјализована организација која располаже свим потребним техничким и стручним потенцијалом који је неопходан за вођење евиденције о доспелости и плаћањима премије, у чијем чак интересу треба да буде да има што мање тзв. „дужне премије“.

в) У оним случајевима кад је премија „тражљива“ довољно је ако се осигурач преко свог представника или писмом обрати уговарачу осигурања са захтевом за плаћање премије на месту које је назначено у полиси осигурања, или на месту које му је касније саопштено. Тиме је он извршио своју дужност опомињања да је премија доспела, и она затим постаје доносива.

г) Доцња у погледу плаћања премије наступа тек онда кад осигурач опомене уговарача осигурања да је премија доспела, осим ако је уговарач осигурања несавестан. Премија која је била „тражљива“ постаје наступањем доцње „доносива“.

д) Ако је премија „доносива“, уговарач осигурања је дужан да је донесе или пошаље осигурачу на свој ризик и трошак.

(31) Члан 14, став 8. алинеја 3. истих Правила.

(32) Picard et Besson, нав. дело стр. 168.

Начин плаћања премије осигурања

17. — Уговарач осигурања извршава своју обавезу плаћања премије на тај начин што осигурачу плаћа одређени износ новца. Ако се плаћање премије врши готовим новцем који се предаје из руке у руку, обично нема дилеме о томе да ли је плаћање извршено, који је износ плаћен и у ком тренутку. Уговарач осигурања, међутим, исто тако може пуноважно извршити плаћање и поштанском упутницом или уплатом на текући рачун осигурача. У таквим случајевима, у нашем праву осигурања раније је важило правило да је премија плаћена оног дана кад је уплаћена на пошти⁽³³⁾. У новијим правилима осигурања ово је начело допуњено тако да се сада сматра да је премија плаћена оног дана кад је уплаћена на пошти, односно оног дана кад банци код које осигурач има текући рачун стигне налог да се премија одобри текућем рачуну осигурача⁽³⁴⁾. Изгледа нам, међутим, да оваква одредба без потребе прави разлику између две ситуације које би требало третирати на исти начин. Зато сматрамо да би и у нашем праву осигурања требало прихватити правило које је прихваћено у многим другим земљама, а према којем се сматра да је у случају плаћања премије поштанском упутницом или уплатом на текући рачун, плаћање извршено онда кад износ премије пошта преда осигурачу, односно кад банка одобри износ премије текућем рачуну осигурача⁽³⁵⁾.

Ако се плаћање премије врши чеком, што се у нас још не примењује, сматра се да је плаћање извршено оног дана кад је осигурач стварно наплатио износ назначен у чеку од банке, или кад је пренео тај износ на свој текући рачун. Међутим, што се тиче наступања последица неплаћања премије, сматра се да је премија плаћена у подне наредног дана након што је чек уручен осигурачу⁽³⁶⁾.

18. — Премија осигурања може се платити и пребијањем (компензацијом), ако уговарач осигурања има неко потраживање према осигурачу. Потраживање уговарача осигурања најчешће се састоји у праву на накнаду штете која је проузрокована осигураним случајем.

Пребијање се врши ако је то према општим правним правилима дозвољено. Зато, не може се пребијати са износом дужне премије потраживање осигураника према осигурачу за накнаду из осигурања поводом осигурања.

(33) Пар. 25, став 1. наведеног аустријског Закона; члан 4, став 2. Општих правила за осигурање имовине, која је донела Југословенска заједница осигурања маја 1964. године. Исту одредбу садржавала су и Правила за осигурање од опасности (ризика) пожара, неких природних и других догађаја (члан 7, став 3), која је донела Генерална дирекција Државног осигуравајућег завода августа 1954. године, с тим што су ова Правила одређивала и то да се у случајевима кад је уговорено плаћање вирманом преко банке, сматра да је премија плаћена оног дана који је у полиси означен као дан закључења уговора о осигурању. Овакво је решење било могуће због тога што се плаћање премије вирманом уговарало углавном код обавезних осигурања.

(34) Члан 14, став 5. наведених Правила Завода „Југославија“ у редакцији из 1970. године.

(35) *Picard et Besson*, нав. дело, стр. 169.

(36) *Picard et Besson*, нав. дело, стр. 170., *L., Sicot, et H., Margeat* »Précis de la Loi sur le contrat d'assurance«, Paris 1962. стр. 107.

гураног случаја који још није ликвидан. У таквим случајевима потраживање осигурача за износ премије је доспело, али потраживање осигураника за износ накнаде из осигурања још није. Једино, за разлику од правила да је пребијање могуће ако су тражбине узајамне, у праву осигурања осигурачу који је поверилац у погледу дужне премије треба дати право да одбије износ дужне премије и од чинидабе коју је дужан извршити кориснику осигурања ⁽³⁷⁾.

19. — Валута у којој се плаћа премија одређена је Одлуком о плаћању у девизама накнаде штете, осигураних износа и трошкова из послова осигурања ⁽³⁸⁾. Овом Одлуком постављен је принцип да се премије осигурања и реосигурања од домаћих лица наплаћују у динарима а од странаца у девизама. Изузетно, у одређеним случајевима, премија се и од домаћих лица може наплатити у девизама (на пример, ако домаћа лица осигуравају имовину за рачун иностраног сопственика).

Ако је премија осигураника плаћена у девизама, могу и осигуране суме у полиси осигурања да гласе на девизе.

Накнада из осигурања плаћа се по правилу у оној валути у којој је плаћена премија.

Висина премије осигурања

20. — Премија се најчешће посматра искључиво као вредност ризика, као његова цена. Разматрају се елементи од којих зависи висина премије, па се истиче да, у основи, висина премије зависи од вероватноће остварења ризика и од интензитета ризика, односно другим речима од вероватноће остварења осигураног случаја и наступања штете, као и висине могуће штете. Премија треба да буде пропорционална ризику ⁽³⁹⁾.

Ако се поред оваквих актуарских момената уопште истичу правни моменти, сматра се да је довољно ако се каже да се висина премије одређује уговором о осигурању, и да се уговорени износ премије плаћа за период осигурања од годину дана, ако није уговорено другачије ⁽⁴⁰⁾.

Чињеница је, међутим, да се данас премија не одређује увек у уговору о осигурању. С друге стране, чак и кад је премија одређена у полиси, често се поставља питање да ли премија из сваког појединог уговора о осигурању мора одговарати премијама из тарифе?

Због тога висина премије постаје и врло занимљиво правно питање.

21. — Обичај да се уговори о осигурању закључују без износа премије настао је у осигурању робе у превозу. У таквим случајевима сматра се да су уговорне стране пристале на премију која се за пошиљку у питању обично примењује ⁽⁴¹⁾.

(37) Пар. 27. наведеног аустријског Закона; члан 18, став 3. наведеног швајцарског Закона.

(38) „Сл. лист СФРЈ, бр. 52/66.

(39) *Picard et Besson*, нав. дело, стр. 46.

(40) Наведени аустријски Закон, пар. 23. став 1. и 3.

(41) др В. Томашић, „Осигурање у спољној трговини, Београд 1970, стр. 63.

Касније се ова пракса проширила и на неке врсте имовинских осигурања. Данас постоји већ и одређена судска пракса о томе како треба поступити ако је уговор о осигурању закључен, а премија није одређена. Сматрамо да треба подржати схватање наших судова, према којем, ако странке закључе уговор о привременом покрићу за осигурање имовине, па осигурач своју тарифу не приложи уговору, нити висину премије унесе у уговор, осигураник није дужан да пристане на несразмерну премију, без обзира на то што је у уговору наведено да ће премију платити по тарифи осигурача ⁽⁴²⁾.

Да ли је премија из тарифе несразмерна, треба ценити према околностима сваког случаја. Ипак, само због тога што се за краткорочна осигурања предвиђа нешто виша премија, не може се сматрати да постоји несразмерност.

22. — Питање каква је правна природа тарифе премије, и да ли је тарифа саставни део уговора о осигурању, поставља се у још оштријем облику у случајевима кад уговарач осигурања по закључењу уговора о осигурању захтева да се уговорена премија снизи, да би се усагласила са тарифом. Да ли је у таквом случају реч о захтеву да се ревидира један елемент уговора о осигурању, или просто једна од уговорних страна захтева да се уговор доследно изврши?

Према члану 8, став 2. Основног закона о осигурању и осигуравајућим организацијама, „правила осигурања саставни су део уговора о осигурању“. На тај начин, није потребно да полиса одређује права осигураника из основа осигурања. Довољно је ако су та права утврђена у правилима осигурања. Да би значај правила за односе осигурача и уговарача осигурања још јаче подвукао, Основни закон наређује да се приликом закључења уговора о осигурању меродавна правила морају уручити осигуранику ⁽⁴³⁾. Тарифа премија не помиње се као акт из којег проистичу одређена права уговарача осигурања.

Тарифа премија не помиње се као саставни део уговора о осигурању ни у материјално-правним одредбама Основног закона о осигурању и осигуравајућим организацијама. У члану 65, став 1. наведеног Закона одређује се: „Права и обавезе из уговора о осигурању садржани су у полиси осигурања и правилима или условима осигурања“.

Ипак, у нашој пракси, има схватања да се и после закључења уговора о осигурању може истицати да је тарифа премија у конкретном случају погрешно примењена, да би се постигло снижење премије из полисе. Пошто би се, правно-теоријски посматрано, ово схватање могло бранити само ако би се сматрало да су тарифе премија подзаконски прописи или саставни део уговора о осигурању, посветићемо овим питањима неколико речи.

23. — Очигледно је да тарифа премија није никакав подзаконски пропис. Тарифу премија не доноси неки државни орган. После 1. јануара

(42) Пресуда Врховног привредног суда СЛ-2649/68. од 25. марта 1969. године, објављена у Збирци судских одлука, књига XIV, свеска 2, 1969, одлука под бр. 223.

(43) Члан 65, став 3.

1968. године, у новом систему осигурања код нас, не постоји више ни потреба сагласности неког државног органа на тарифе премија које доносе наши осигуравајући заводи. Потребно је једино да завод прибави мишљење овлашћеног актуара о сагласности тарифа премија са економским начелима осигурања, али такво мишљење има искључиво саветодавни карактер ⁽⁴⁴⁾. За одступање од тарифа премија нису у нашем садашњем систему осигурања предвиђене никакве казне, уколико није у питању нелојална конкуренција.

Тарифа премија за одређену врсту осигурања је, у ствари, уопштени ценовник за услуге које осигуравајући заводи пружају у обезбеђењу одређене врсте осигуравајуће заштите. Права цена коју је у сваком конкретном случају дужан да плати уговарач осигурања одређује се уговором о осигурању.

24. — С друге стране, не може се прихватити ни теза да је тарифа саставни део уговора о осигурању, па да због тога уговарач осигурања има право да тражи да се она примени на одређени начин.

У овом погледу треба правити разлику између утврђивања околности од значаја за оцену ризика и одређивања премије на бази утврђених околности. Околности од значаја за оцену ризика заједнички утврђују осигурач и осигураник. Међутим, кад су те околности једном утврђене, њихову квалификацију да би се у конкретном случају одредила премија осигурања врши само осигурач. Овакво је решење прихваћено свуда у свету, а, уосталом, ни сама техника осигурања не би дозвољавала другачије решење.

Ради илустрације овог схватања послужимо се једним примером. Према тарифама премија за осигурање од пожара, висина премије у сваком конкретном случају зависи од тога да ли на месту на којем се налази објект који треба осигурати постоји довољна количина воде за потребе ватрогасне јединице. Објекти на местима на којима постоји довољна количина воде сврставају се у виши разред заштитних мера него објекти на којима не постоји довољна количина воде, и за њих се наплаћује нижа премија. Уговарач осигурања и осигурач треба заједно да утврде који су извори воде која би се могла употребити за гашење евентуалног пожара на месту осигурања, која се количина воде може обезбедити итд. Међутим, кад су те околности једном утврђене, њихову оцену да би се утврдило да ли је количина воде довољна, као и одређивање премије на бази те оцене, врши сам осигурач. Једино осигурач, кад преузима одређене обавезе, може да врши тзв. „оцену ризика”.

25. — Према томе, изгледа нам да треба прихватити становиште према којем је тарифа премија општи акт осигуравајуће организације који служи представницима те организације да у сваком конкретном случају утврде цену уз коју би један интерес могао да буде прихваћен у осигурање. Међутим, кад је једном цена конкретног осигурања (премија) одређена и унета у уговор о осигурању (по правилу у полису), само она пред-

(44) Члан 101. и 102. Основног закона.

ставља елемент уговора о осигурању. Остали делови тарифе премија остају ван уговора о осигурању, тако да осигураник не може захтевати да се уместо уговорене премије накнадно примени нека друга одредба тарифе и нека друга премија, осим у изузетним, тачно одређеним случајевима ⁽⁴⁵⁾.

26. — Након што се уговор о осигурању закључи, осигурач, по правилу, нарочито ако су у питању већа осигурања, испоставља уговарачу осигурања фактуру са назначеним износом премије. У вези са узансом бр. 203, став 2. Општих узанси за промет робом (која се према узанси бр. 1 *in fine* примењује и на послове осигурања), уговарач осигурања има право да стави приговор на фактуру. Он, дакле, има још једну могућност да стави приговор на обрачунати износ премије. Ако он не искористи ни ову могућност, показао је још једном да је сагласан са начином на који су утврђене околности од значаја за оцену ризика и израчуната премија осигурања.

27. — Разумљиво, уговором о осигурању може се предвидети да плаћена премија представља само аконтацију, а да ће се коначна премија одредити накнадно за време трајања осигурања ⁽⁴⁶⁾. Међутим, право осигурача да накнадно одреди премију не може бити неограничено. У уговору о осигурању морају се налазити елементи према којима ће се накнадно одредити премија, или се осигуранику мора дати право на раскид уговора ако не прихвати накнадно захтевану премију.

28. — У нашем праву осигурања има схватања према којима осигурач има право да тражи разлику мање наплаћене премије, односно осигураник разлику више уплаћене премије, ако због недовољног обавештења о ризику или из којег другог разлога није наплаћено ни пола премије, односно ако је наплаћено двоструко више премије од оне коју је према тежини ризика требало платити ⁽⁴⁷⁾. Према сличним схватањима, приговор оштећења преко половине могућ је и у односима осигурања, с тим што се мора водити рачуна о томе да уговор о осигурању није комутативан уговор, него је уговор одговарајућих чинидаби које треба да су релативно еквивалентне ⁽⁴⁸⁾. Међутим, код уговора о осигурању, као алеаторних уговора, уопште не може бити речи о *laesio enormis* ⁽⁴⁹⁾.

29. — Не може се тражити промена премије ни због неоснованог обогаћења. Основ за наплату премије осигурања лежи у уговору о осигу-

(45) *Sicolet Margeat*, нав. дело, стр. 108; на овом становишту стоји и пресуда Врховног привредног суда СЛ-149/68. од 28. јануара 1969. године, објављена у Збирци судских одлука, књига XIV, свеска 2, 1969. одлука под бр. 222.

(46) Пресуда Првог општинског суда у Београду, IV П. бр. 1172/70 од 1. априла 1970. године.

(47) Др Н., Николић, „Уговор о осигурању“, Београд 1957, стр. 139.

(48) Др Б., Мирковић, „Осигурање — његови извори, његове врсте, начини његовог настајања и закључивања, његово правно дејство, с нарочитим освртом на обавезна осигурања“, Београд 1959/60, стр. 164.

(49) Код алеаторних уговора истицање приговора оштећења преко половине било би противно самој њиховој природи — др С., Јакшић, „Облигационо право“, Сарајево 1957, стр. 183.

рању. Не може се прихватити да је један део премије неосновано наплаћен само зато што је примењена друга стопа из тарифе премија од оне коју је по мишљењу уговарача осигурања требало применити.

Дељивост или недељивост премије осигурања

30. — У вези са обавезом уговарача осигурања на плаћање премије потребно је размотрити и питање дељивости или недељивости премије. Поставља се, наиме, питање, да ли има случајева кад уговарач осигурања не дугује читаву премију која је уговорена за одређени период осигурања, него само део те премије?

У праву осигурања дуго је владало начело да је премија у начелу недељива, уз ретке тачно одређене изузетке. Чим је осигурач почео да носи ризик обухваћен осигурањем, припадала му је премија за цео период осигурања. У основи, ово је решење и данас владајуће у италијанском, швајцарском и америчком праву осигурања ⁽⁵⁰⁾. Данас, међутим, јача схватање о дељивости премије: осигурачу припада премија за читав период осигурања само ако је носио ризик читаво то време. Иначе, припада му само сразмерни део премије (*pro rata temporis*).

У ствари, изгледа нам да је с обзиром на развијеност односа осигурања данас, с обзиром на сложеност права и обавеза уговарача осигурања, врло тешко прихватити било једно, било друго решење. Потребно је за сваку ситуацију пронаћи решење које јој најбоље одговара.

Тако, ако је у току периода осигурања ствар пропала због остварења неког од ризика који је обухваћен осигурањем, несумњиво је да уговарач осигурања треба да плати пуну премију ⁽⁵¹⁾. Ако се премија плаћа у ратама, уговарач осигурања дугује и рате које доспевају после наступања осигураног случаја.

Међутим, ако је у току периода осигурања осигурана ствар пропала из неких других узрока, а не због остварења ризика обухваћеног осигурањем, осигурачу припада само део премије који одговара времену у којем је носио ризик ⁽⁵²⁾.

Осигурач задржава премију и онда ако је уговор о осигурању ништав због тога што је уговарач осигурања злонамерно учинио нетачну пријаву или злонамерно прећутао неку околност од значаја за оцену ризика ⁽⁵³⁾.

⁽⁵⁰⁾ Donati, нав. дело, стр. 363 и 364; члан 24. наведеног швајцарског Закона; Vance, нав. дело, стр. 347.

⁽⁵¹⁾ Ово је решење изричито прихваћено у члану 15, став 2. алинеја 1. Општих правила за осигурање имовине, која је Завод за осигурање и реосигурање „Југославије“ донео јануара 1970. године.

⁽⁵²⁾ Члан 15, став 2, алинеја 2. наведених правила Завода „Југославије“.

⁽⁵³⁾ Константиновић, нав. Скица, члан 886; италијански Грађански законик, члан 1892, став 1.

За све остале случајеве престанка уговора пре истека периода осигурања наша правила и услови осигурања прихватају начело дељивости премије ⁽⁵⁴⁾.

31. — У нашој теорији осигурања прихвата се начело недељивости премије осигурања, уз образложење да ризик може да се оствари сваког тренутка, већ и на самом почетку периода осигурања, тако да није могуће никакво дељење премије сразмерно времену у којем је осигурач носио ризик ⁽⁵⁵⁾.

ЗАКЉУЧАК

32. — Очигледно је да су питања у вези са обавезом уговорача осигурања, односно неких других лица, на плаћање премије врло бројна. Она захтевају обимне анализе чак и ако се не уђе у комплекс питања у вези са последицама неплаћања премије.

Нека од тих питања су таквог значаја и такве природе да би требало да буду регулисана законским прописима. По нашем мишљењу, то су следећа питања:

- а) Која су лица дужна да плате премију, а која лица имају право да плате премију?
- б) Време плаћања премије.
- в) Доносивост или тражљивост премије.
- г) Случајеве у којима је премија недељива.

Изгледа нам да би одредбама под а) требало дати императивни карактер. Одредбе под б) и в) очигледно треба да имају допунско-диспозитивни карактер. У погледу ових питања законске одредбе о уговору о осигурању требало би примењивати само ако уговорне стране нису саме предвиделе решења. Одредбе под г) требало би, по нашем мишљењу формулисати тако да их уговорне стране могу мењати својим споразумом ако је то у интересу осигураника. Требало би им, дакле, дати карактер релативно-императивних норми.

Сва остала питања у вези са обавезом на плаћање премије могу остати ван области интересовања законодавца. Њих треба да споразумно регулишу уговорне стране. На теорији осигурања је да разматрањем разних могућих ситуација, анализом судске праксе, објашњавањем појединих одредби правила осигурања и сл., укаже заинтересованима на разне могућности које постоје у погледу утврђивања међусобних права и обавеза, као и на тачан домашај појединих одредби уговора о осигурању.

Др Ивица Јанисојец

⁽⁵⁴⁾ Члан 15, став 3. наведених правила Завода „Југославија“; Максимовић, нав. дело, стр. 146.

⁽⁵⁵⁾ „Приручник о осигурању“, у редакцији проф. др В. Јовановића, Информаторов приручник за кадрове, Загреб 1965, стр. 39.

РЕЗЮМЕ

Обязательство уплаты страховых премий

Внесение страховых платежей является неременным условием для обязательства страховщика уплатить страховую сумму при наступлении указанного в договоре события. В связи с указанным обязательством может возникнуть целый ряд вопросов: когда наступает срок внесения страховых платежей, место их внесения, порядок уплаты страховых премий, установление размера взносов и делимость или неделимость страховых премий. Все они являются предварительными вопросами для рассмотрения последствий неуплаты страховых премий и вследствие этого имеют большое практическое значение и для страхователей и для страховщиков.

Каждому из данных вопросов в статье посвящается соответствующее внимание. Приводятся решения, принятые в законах отдельных стран и в положениях о страховании, установленных югославскими страховыми организациями, составляющих составную часть их полисов.

Автор приходит к выводу, что значение и природа некоторых из данных вопросов таковы, что их следовало бы регулировать законодательным путем. В этом смысле он предлагает дополнить существующие югославские положения Закона о страховании в следующем:

1 Страховые платежи обязано вносить лицо, заключившее со страхователем договор страхования. Однако, страховые взносы может уплачивать и любое другое лицо, заинтересованное во внесении страховых премий и, тем самым, в сохранении юридической силы договора страхования.

2 В случаях, если страховые взносы вносятся при заключении договора страхования, то и страхование не вступает в силу до тех пор, пока платеж не будет внесен.

3 При долгосрочных страхованиях просрочка во внесении страховых премий наступает лишь в случаях, если страховщик предупредил страхователя о наступившей просрочке во внесении им страховых взносов.

4 Если страховое обеспечение продолжалось короче периода действия договора страхования, страховщик в принципе имеет право лишь на соответствующую часть страховых платежей. Исключения из данного правила (на прим. гибель застрахованного имущества вследствие наступления предусмотренного в договоре события) подлежат точному определению.

Все остальные вопросы из данной области, по мнению автора, не следовало бы регулировать законом. Они могут быть регламентированы и договорами страхования.

SUMMARY

Liability upon payment of an insurance premium

Upon payment of a premium an insurance company is liable to pay the sum of a policy or compensation from insurance under given conditions. A whole range of questions arise with regard to this liability, that is, the date the premium is due, the place to which the premium is to be paid, the method of payment, the fixing of the amount of the premium, is it divisible or indivisible. These are preliminary questions for considering the consequences stemming from the non-payment of the premium and they are therefore of great practical significance for both insurance companies and the insured.

Each of these questions is paid due attention in the article. The author points to the regulations in individual countries and to the insurance rules

of Yugoslav insurance compaines which in fact represent component parts of their policies.

The author concludes that some of these questions are of such significance and nature that they should be regulated by law. In this connection he suggests that the present Yugoslav legal regulations on insurance should be amended as follows:

1. A premium must be paid by a person who has concluded a contract for insurance with an insurance company. However, a premium may also be paid by any other person who is interested in having the premium paid so that the coverage by insurance does not lapse.

2. If not otherwise stipulated, the premium is to be paid when the contract for insurance is concluded; and coverage does not begin until the premium has been paid.

3. In long-term insurance late payment of the premium begins only when the insurance company has notified the insured that the premium is due.

4. If the insurance coverage lasts for a shorter period of time than was contracted, only, an approximate part of the premium belongs, in principle, to the insurance company. Exceptions to this rule (for instance, if the insured item is destroyed due to the occurrence of the insured case) should be precisely defined.

In the author's opinion all other questions in this domain need not be regulated by law, but by an insurance contract instead.

Obligation de paiement de la prime d'assurance

RESUMÉ

Le paiement de la prime est le fondement de l'obligation de l'assureur de payer dans les conditions déterminées la somme assurée c'est-à-dire la compensation de l'assurance. En relation avec cette obligation toute une série de question peuvent être posées, à savoir: quand la prime arrive à échéance, lieu de paiement de la prime, mode de paiement de la prime, diminution du montant de la prime et divisibilité et indivisibilité de la prime. Tout ceci rentre dans le cadre des questions préalables pour l'examen des conséquences du non paiement de la prime et pour cette raison elles sont d'une grande importance tout aussi bien en ce qui concerne les assureurs que les assurés.

Dans cet article une attention déterminée est consacrée à chacune de ces questions. Les solutions sont signalées qui ont été adoptées par les lois de certains pays, et par les règlements d'assurance des établissements d'assurance yougoslaves et qui, d'autre part, représentent partie intégrante de leurs polices.

L'auteur conclut que plusieurs de ces questions sont d'une telle importance et d'une telle nature qu'il faudrait les régler par les prescriptions de loi. Dans ce sens il propose à ce que les prescriptions de loi existantes sur l'assurance soient complétées de la manière suivante:

1. La prime doit être payée par la personne qui a conclu le contrat d'assurance avec l'assuré. Cependant, la prime peut être payée aussi par toute autre personne qui a de l'intérêt à ce que la prime soit payée et que de cette manière l'effet de couverture de l'assurance ne prenne fin.

2. La prime est payée, si tant est qu'il n'est pas prévu autrement par le contrat, à l'occasion de la conclusion du contrat d'assurance et l'effet de l'assurance ne commence tant que la prime ne soit payée.

3. Pour les assurances à long terme, le retard en ce qui concerne le paiement de la prime ne commence qu'à partir du moment que l'assuré a averti le contractant de l'assurance que la prime est arrivé à échéance.

4. Si la couverture de l'assurance a eu une durée plus courte que celle de la période d'assurance contractée, l'assuré n'a droit, en principe, qu'à la part proportionnelle de la prime. Les exceptions à cette règle (par exemple, la perte de l'objet assuré par suite de la réalisation du cas assuré) doivent être déterminées avec précision.

Toutes les autres questions de ce domaine, de l'avis de l'auteur, ne doivent pas être réglées par la loi, mais cela peut être effectué aussi par le contrat d'assurance.